

بررسی و تحلیل نقوش و تزئینات تن پوش مردان بختیاری

یوسف قاسمی قاسموند

دانشجویی کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، yooesfghasmi7318@gmail.com

چکیده

جای مانده است. مردمان بومی همواره کوشیده اند جنبه های هنری و زیبایی شناسانه ی پوشاک را در کنار جنبه ی کاربردی آن حفظ کرده و میراث گذشتگان خود را از نسلی به نسل دیگر منتقل کنند. اگر چه لباس های محلی پر نقش و نگار، رونق سابق خود را از دست داده است، اما هنوز در برخی مناطق، گاه با حفظ همان اصالت دیرینه ی خود و گاه با اندک تغییراتی، متداول است. بدون شک ماندگاری فرهنگ و تاریخ این سرزمین به ماندگاری این نقش ها بسته است و از یاد رفتن این نمادها و نشانه ها در زمانه ی نقش های نو، و هر روز نو شونده به منزله ی فراموشی سپردن بخشی از تاریخ این سرزمین و از دست دادن هویت قومی و فرهنگی ما خواهد بود [۱].

یکی از اقوام کهن زیست و اصیل ایرانی که از سالیان دور تاکنون در فلات ایران و حاشیه زاگرس سکنی گزیده قوم بختیاری می باشد. فرهنگ غنی و اصیل این قوم از گذشته تاکنون بخاطر برخی ملاحظات سیاسی و اجتماعی مورد بی مهری قرار گرفت و مهجور مانده است. اولین بار در زمان صفویان در اسناد مملکتی از بختیاری ها نام برده شده است. که زبان و لباس محلی بختیاری ها بخاطر موقعیت جغرافیایی این قوم (زاگرس میانی) کمتر در معرض تغییر و تخریب قرار گرفته است. بنا به اظهار برخی کارشناسان لباس زنان بختیاری نزدیک ترین شباهت را به لباس زنان ایرانی در دوره ساسانیان دارد. اما این اصالت و قدمت لباس بختیاری به زمانی بیش از این برمی گردد. چه بسا برخی صاحب نظران معتقدند که نقوش لباس مردان بختیاری (چوقا) برگرفته شده و گرافیکی از طرح معماری کنگره های تخت جمشید در دوره هخامنشی می باشد. اما آنچه مهم است اینکه شواهد این نظرات دلیلی برآمیختگی لباس بختیاری با تاریخ، فرهنگ و زبان این قوم است و این که لباس جایگاهی ویژه در میان مردمان این قوم دارد [۲].

پیشینه تحقیق

از جمله پژوهش هایی که در این خصوص تن پوش مردان ایل بختیاری صورت گرفته مقاله ی از آقای کوروش احمدی آنزان با

پوشاک از راه مجموعه ای علایم مادی، یک نظام ارتباطی فرهنگی در میان جامعه برقرار می کند. رمزگشایی از این علایم و دریافت و مفاهیم زبان علایم در هر گروه اجتماعی و جامعه مستلزم درک رفتارهای اجتماعی و فرهنگی مردم آن گروه و جامعه و شناخت نظام های دینی، عقیدتی و باورهایی است که پوشاک ارزش های نمادین خود را از آن ها گرفته اند. این ارزش ها نقش مهم و برجسته ای در نگهداشت هویت اجتماعی و فرهنگی مردم جامعه آن در حیات تاریخی نسل ها ایفا می کنند. لباس بین اقوام گوناگون است و به نوعی پوشش هر قوم و ملت نشان دهنده فرهنگ آن ملت است، پوشاک مانند زبان هویت قومی، اجتماعی، جغرافیایی و شان و منزلت اجتماعی و اقتصادی مردم را مشخص می کند برای اینکه عملکرد اجتماعی و فرهنگی پوشاک در هویت بخشی به اعضای جامعه را دریابیم لازم است، پوشاک مردم را همچون مجموعه ای از علایم زبانی مادی بررسی و تحلیل کنیم مثلاً همان اندازه که زبان مردم گروههای قومی کرد، لر، بلوچ و فارس را از یکدیگر متمایز و جدا می کند پوشاک بومی و سنتی هریک از این اقوام نیز آنها را از هم متمایز می سازد. در این پژوهش به معرفی نقوش و تزئینات تن پوش مردان بختیاری و بررسی انواع آن ها خواهد پرداخت.

واژه های کلیدی: پوشاک، هویت، ایل بختیاری، فرهنگ، نقوش و تزئینات.

مقدمه

پوشاک محلی و تزئینات آن همواره بازتابی از فرهنگ و هنر مردمان یک منطقه در طول تاریخ بوده است. چنان که می توان گفت نقش هایی که بر پارچه ها و تن پوش های مردمان هر دوران در هر سرزمینی نقش بسته است، از سویی نماد هویت و ملیت آن قوم بوده و از دیگر سو تبلور فرهنگ و هنر اقوام آن سرزمین به شمار می رفته است، نقش هایی که اگر چه دوران به دوران تغییر و تحول یافته اما همواره به عنوان گنجینه ای غنی از فرم ها، نشانه ها و نمادهای تاریخی و فرهنگی یک سرزمین بر